

Kurban
BAYRAMINIZI
Tebrik Eder,

hayırlara vesile olmasını
cenâb-ı HAK'tan
niyaz ederiz.

REYHAN

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
اِنَّا اَعْطٰیْنٰكَ الْكُوْبْرَ
فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَاَنْحِرْ
اِنَّ شَانِئَكَ سِوَا الْاَبْتَرِ

کتابتہ قلعہ عثمانیہ

*[Habibim, yâ Muhammed!] Süphesiz ki biz sana Kevseri verdik. Öyleyse Rabbin için namaz kıl ve kurban kes!
Doğrusu asil ebter [nesil kesik] olan, sana kin besleyenlerdir.* [Kevser Süresi]

Kurbanla Kurbiyet

M. NECMEDDİN ATTAR

مَطْلُوبٌ وَرِزْقٌ
لَهُ مِنْ مَوْلَانِ
۱۴۴۰

İlâhî! Sen maksûdumsun, rızan matlûbümdür. Hat: Abdurrahman Depeler

Rabbimiz Allah Teâlâ'nın, her nerede olursak olalım biz kullarıyla beraber olduğu hatta her birimize şah damarımızdan bile daha yakın bulunduğu Kur'ân-ı Kerîm'de açıkça ifade edilmektedir.¹

Biz kulları açısından değerlendirildiğinde bu “yakınlık” için “her birimiz” kelimesini kullanmak ne kadar mümkün olabilir acaba? Gerçi içerisinde bulunduğumuz dünya hayatı da bu yakınlığın farkına varan kulları tespit için değil midir? Mülk Sûresi'nin ilk âyetleri de bizlere bu durumu ifade etmiyor mu?

“O, hanginizin daha güzel amel (ve hareket) edeceğini imtihan etmek için ölümü de hayatı da takdir eden ve yaratandır.”²

Bu imtihandan başarıyla ayrılmanın yolu hiç şüphesiz ibadetlerimizden, Rabbimize kulluğumuzdan geçmektedir. Zira O'na yakınlık kazanabilmek ancak samimiyetle ifa edeceğimiz ibadetlerle mümkün olacaktır. Peygamber Efendimiz bu hususu rivayet ettikleri şu hadîs-i kudsîyle ifade ediyorlar:

“Kulumu bana yaklaştıran şeyler arasında en çok hoşuma gideni, ona farz kıldığım şeyleri eda etmesidir. Kulum bana nafîle ibadetlerle yaklaştırmaya devam eder.”³

Bütün ibadetler Cenâb-ı Hakk'a yakınlığa vesile olurken onlardan bir tanesi bu durumu bizlere bizzat ismiyle hatırlatmaktadır: **Kurban**.

Kurban, yaklaşmak, yakın olmak demektir. Bir kulluk vazifesi olarak da macerası insanlık tarihiyle yaşıttır:

“Onlara Âdem'in iki oğluyla ilgili haberi hakkıyla oku. Hani her ikisi birer kurban sunmuşlardı, birinden kabul edilmiş, diğerinden kabul edilmemişti.”⁴

Hz. Âdem (a.s) devriyle insanoğluna bildirilmiş olan kurban emri daha sonra da bütün peygamberler tarafından ümmetlerine emredilmiştir:

“Biz, her ümmete -(Kurban kesmeye uygun) hayvan cinsinden kendilerine rızık olarak verdiklerimiz üzerine Allah'ın adını ansınlar diye- kurban kesmeyi gerekli kıldık.”⁵

Kurbanın ilâhî bir emir olarak yeryüzüne en son tebliği ise Rasûl-i Ekrem Efendimizin Medine-i Münevvere'ye hicretinin ikinci senesine tekabül eder. Kurban, o günden itibaren kıyamet sabahına dek bizi Rabbimize yaklaştıracak en önemli ibadetlerden biri olarak kabul edilmiş ve adeta dinimizin şifalarından biri olmuştur.

Şimdiden sonraki satırlarımızda bu ibadetin icra edildiği Kurban Bayramı günlerine gidecek, Rasûlullah Efendimizin (s.a.v) hayatından ve hadîs-i şerîflerinden hareketle o günleri en güzel şekilde değerlendirebilmenin yollarını arayacağız inşallah. Buyurun başlayalım:

1 Bkz. Kâf, 50/16.
2 Mülk, 67/2.
3 Buhârî, Rikak, 38.

4 Mâide, 5/27.
5 Hac, 22/34.

Zilhicce Ayı

Kurban Bayramı günlerine fazileti biz-zat Kur'ân-ı Kerîm tarafından beyan edilmiş mübarek bir ay içerisinde ulaşırız.

Zilhicce, dört muhterem aydan biri⁶ ve özellikle de ilk on günü pek çok hadîs-i şerîfle taltif edilmiş olanı. Hatta pek çok müfessire göre Fecr Sûresi'nin 2. âyetinde geçen on günden maksat da işte bu ayın ilk on günüdür.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) bu günler için şöyle buyurmaktadır:

“Allah katında şu on günde işlenecek sâlih amelden daha sevimsi yoktur.”

Rasûlullah'ın bu ifadeleri karşısında ashâb-ı kirâm “Ey Allah'ın Rasûlü! Allah uğrunda yapılacak cihattan da mı?” diye sorarlar.

Rasûlullah (s.a.v) cevaben, “Evet, Allah yolunda cihat etmekten de. Ancak malını ve canını tehlikeye atarak cihada çıkan, şehit olup dönmeyen kimsenin cihadı başka. (O, bundan üstündür.)”⁷ buyururlar.

Bu günlerin faziletini ifade eden şu iki hadîs-i şerîfi de unutmayalım:

“Allah'a ibadet edilecek günler içinde Zilhicce'nin ilk on gününden daha sevimsi günler yoktur. O günlerde tutulan her günün orucu bir senelik oruca, her gecesinde kılınan namaz da Kadir Gecesine denktir.”⁸

“Allah indinde Zilhiccenin ilk on gününde yapılan amellerden daha kıymetlisi yoktur. Bugünlerde tesbihi, tahmidi, tehli-li ve tekbiri çok söyleyin!”⁹

Bu mübarek günlere kavuşan kimseye

6 Bkz. Tevbe, 10/36.

7 Buhârî, İdeyn, 11

8 Tirmizi, Savm, 75.

9 Abd b. Humeyd, Müsned, 1/257

Peygamber Efendimiz (s.a.v), zikredilen büyük müjdelerin yanında şöyle bir tavsiyede de bulunmaktadır:

“Kimin kesecek bir hayvanı varsa Zilhicce'nin hilali yenildiği vakit tâ kurbanını kesinceye kadar saçından ve tırnaklarından bir şey almasın.”¹⁰

Sevgili Peygamberimizin bu tavsiyelerine kulak vererek ihya etmeye çalıştığımız Zilhicce ayı, dokuzuncu gününde (Arefe günü) bizlere yepyeni bir rahmet kapısı daha aralamaktadır:

“Arefe günü tutulan orucun geçmiş bir yılın ve gelecek bir yılın günahlarına kefâret olacağı Allah'tan umulur.”¹¹

Teşrik Tekbirleri

Arefe gününe yetişen her Müslüman beş vakit farz namazlarının hemen akabinde teşrik tekbirleri de getirmeye başlar.

Bakara Sûresi'nin 203. âyet-i kerîmesi pek çok müfessire göre bizlere teşrik günlerini ve tekbirlerini haber vermektedir:

“Belirlenmiş günlerde Allah'ı zikredin.”

Kurban Bayramı Gecesi

Arefe günü tutulan oruç ne kadar değerliyse o günü bayram sabahına bağlayacak geceyi ihya etmek de o denli önemlidir. Bu geceyle alâkalı olarak Fahr-i Kâinat Efendimiz şöyle buyurmaktadır:

“Kurban Bayramı gecesini sevabını Allah'tan umarak ihya edenin kalbi, kalplerin öldüğü günde ölmez.”¹²

Kurban Bayramı Günleri

Bunca müjdelerin, ikramların arasından Kurban Bayramı'na kavuşanlarımız o

10 Müslim, Edâhi 39.

11 Müslim, Sıyâm 196.

12 İbn Mâce, Sıyâm, 68

güne güzel bir gusül abdesti ile başlayabilirler.¹³

Bayram namazı için evlerimizden hiçbir şey yemeden ayrılmak da Efendimizin (s.a.v) sünnetlerinden.¹⁴ Eğer mümkünse o günün ilk lokmasının kurban etinden olması tavsiye edilmektedir.

Bu şekilde evimizden ayrılıyor ve bayram namazı için camiye doğru dilimizde tekbirler olduğu halde ilerliyoruz.

Ebu Hureyre'nin (r.a) rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz namazdan ayrıldığında hane-i saadetlerine, giderken kullandığı yoldan farklı bir yolla dönerdi.¹⁵ Bizler de bu sünneti hatırlayarak evlerimize dönmek için ayrı bir yolu tercih edebiliriz.

Kurban Kesimi

Hiç şüphe yok ki bayram gününün en önemli ameli kurbanlarımızı kesmek olacaktır. Maddi imkânı yerinde olan her Müslüman için kurban kesmek vaciptir. Peygamber Efendimiz bu vazifelerini yerine getirmeyenleri oldukça şiddetli bir şekilde ikaz etmiştir:

“Varlıklı (mâlî durumu kurban kesmeye müsâit) olup da Kurban bayramında kurban kesmeyen kimse bizim musallâmımıza (namaz kıldığımız yere) yaklaşmasın.”¹⁶

İlk damlasıyla bütün günahlarımızın dökülmesine sebep olacak kurbanlarımız¹⁷ için masrafa girmekten kaçınmamamız bu konudaki masrafların da bu ibadetin bir cüzü, parçası olduğu şuuruyla hareket etmemiz gerekmektedir.¹⁸ Kesilecek hayvanın başında bulunmamız, hatta eli-

mizden geliyorsa kurbanımızı kendi ellerimizle kesmemiz de Peygamber Efendimizin sünnetlerinden.¹⁹

Kurban kesimini bitirip etlerimizle evlerimize döndüğümüzde yeni bir imtihana daha baş başa kalıyoruz: Kurban etlerimizin taksimi.

Kurban olarak kestığımız hayvanın bütünüyle kendi evimizde tüketilmesi mübahsa da onların bir kısmını akraba, komşularımız ve özellikle de ihtiyaç sahipleri arasında taksim etmemiz bizler için önemli birer ahiret azığı olacaktır.²⁰ Peygamber Efendimizin bir kurban bayramı günü Hz. Aişe validemizle arasında geçen şu konuşma bu konuyu en güzel şekilde özetlemektedir:

Peygamber Efendimiz (s.a.v), Hz. Aişe (r.anha) validemize sorar:

“Aişe! Kurban etini dağıttınız mı?” Hz. Aişe “Dağıttık ya Rasûlallah” diye cevap verince Peygamberimiz bu sefer “Ne kadarını dağıttınız?” diye sorar. Hz. Aişe validemizin verdiği “Hepsini dağıttık, bize bu buttan başka hiçbir şey kalmadı.” cevabı üzerine de gülümseyerek “Desene Aişe, bu bir buttan başka hepsi de bize kaldı.” diye karşılık verir.²¹

Yazımızı iki hususa daha temas ederek bitirelim isterseniz:

Bu satırları okuyan pek çoğumuz; artık kurban kesmek, kesim esnasında hayvanımızın başında beklemek şöyle dursun, etini dahi görmeyen nicelerimiz var diyor belki de. Şehir hayatı, meşguliyetler vs. bahaneler sebebiyle de bu hali olması gereken durummuş gibi ifade edenler her geçen gün çoğalıyor.

13 Bu konuda Abdullah b. Abbas ve Abdullah b. Ömer'den gelen rivayetler için bkz. Abdurrezzak, *Musannef* 5756, 5753.

14 İbn Mâce, *Sıyâm*, 118.

15 Buhâri İdeyn, 24

16 İbn Mâce, *Edâhi*, 2

17 Hâkim, *Müstedrek*, 7524

18 Taberânî, *Kebîr*, XI, 17

19 Müslim, *Edâhi*, 17.

20 Müslim, *Edâhi*, 28.

21 Tirmizi, *Sıfatü'l-kıyâme*, 35

Bilelim ki imkânı olanlar kurbanlarını meşru bir şekilde (kendileri ya da vekâlet yoluyla) keserek üzerlerindeki mesuliyetten kurtulacaklardır. Fakat senede bir defa karşımıza gelen kurban ibadetinden olabildiğince sevap kazanma yolunun da sünnet-i seniyeyle tam ittibâ ile mümkün olabileceğini unutmamalı ve samimi olarak kendimize çekilerek Kurban Bayramının rahmetine bir takım zahmetlerle ulaşabileceğimizi kabul etmeliyiz. Günümüzde aklımıza gelebilecek her türlü hayır faaliyetinin Rasul-i Ekrem Efendimizin de aklına gelebileceğini unutmadan...

Son sözümüz, kurban denildiğinde asla ihmal edilmemesi gereken bir kelimeyle ilgili olacak: **Takva**.

“Onların ne etleri ne de kanları Allah’a ulaşır; fakat O’na sadece sizin takvânız ulaşır.”²²

Kur’ân-ı Kerîm’de kurbanla ilgili âyet-i kerîmelere baktığımızda²³ bu kelimenin bir şekilde zikredildiğine, kurban ibadetimizin makbul olabilmesi için takvanın olmazsa olmaz bir şart olduğuna şahit olmaktadır.

Öyleyse bizler de kurban mevzuunda şüpheli görülen hususlardan kaçınmalı ve bu konularda ölçüsü takva olan ilim ehline kulak verilmesi gerektiğini bilmeliyiz. ■

²² Hac, 22/37

²³ Bkz. Bakara, 2/196; Maide, 5/27; Hac, 22/37.

Bayram O Bayram Ola

Cân bula cânânını
Bayram o bayram ola
Kul bula sultânını
Bayram o bayram ola

Hüzn ü keder def ola
Dilde hicâb ref ola
Cümle günâh af ola
Bayram o bayram ola

Mevlâ bizi afv ede
Gör ne güzel id ola
Cürm ü hatâlar gide
Bayram o bayram ola

Feyz-i mehabbet-i Hakk
Nûr-i hidâyet siyâk
Cennet-i a'lâ durak
Bayram o bayram ola

Hakk'ı seven merd-i şîr
Kalbi olur müstenîr
Allah ola destigîr
Bayram o bayram ola

El tuta kitâbını
Dil tuta hitâbını
Cân tuta şitâbını
Bayram o bayram ola

Mevlâ'yı cândan seven
Rızâ-yı Hakk'a eren
Lutf-i Hudâ'ya güven
Bayram o bayram ola

Hakk'ı seven dil ü cân
Aşk'ı eden heyecân
Feth ola bâb-ı cinân
Bayram o bayram ola

Ganîler ede kerem
Ref ola derd-i verem
Sahî ola muhterem
Bayram o bayram ola

Nûr-i hidâyet dola
Dilde hidâyet bula
Nâsırın Allah ola
Bayram o bayram ola

Tevhîd ede zevk ile
Hakk'ı seve şevk ile
Tasdîk inerse dile
Bayram o bayram ola

Dildeki Rahmân ola
Dertlere dermân ola
Âzâde fermân ola
Bayram o bayram ola

Lutfi'ye lutf u kerem
Dâhil-i bâb-ı harem
Dâima Allah direm
Bayram o bayram ola

Alvarlı Efe Hz.

Kurbana Dair... “...ALLAH'A SADECE TAKVÂNIZ ULAŞIR”

AHMET EFE*

Mülâkat
M. AKİF KÖSE

*De ki; 'Süpheşiz benim namazım da ibadetlerim de hayatım ve ölümüm de âlemlerin Rabbi olan Allah içindir!' Hat: Mustafa Cemil Efe

Muhterem Hocam, üzerine kurban kesmek vacip olmayan ama kurban kesmek isteyen kimselere ne gibi tavsiyelerde bulunursunuz? Borç ile kurban kesilebilir mi? İlgili başka meselelere de temas edebilir misiniz?

Kurban keserken Besmele çektiğimiz gibi kurban konusuna da Besmele ile başlayalım ki sözümüz de sohbetimiz de bereket olsun.

Yirmi beş yıl mihrapta bulundum, halkımızın çeşitli sorularına muhatap oldum. Şunu tespit ettim: Halkımız cenazesi konusunda, nikâhı konusunda bir de kurban konusunda çok titiz davranıyor. Hiç unutmuyorum; Bulgaristan göçmenlerinden birisinin hanımı ölmüş, salâ için camiye geldi, o gün de Cuma idi. Nasıl olsa Cuma için salâ vereceğiz, zaten cemaat kalabalık, cenaze salâsına gerek yok dedik salâ vermedik. Adam, “Benim hanım salâsız defnedildi ne olacak?” diye başımızın etini yedi.

Kurban konusu hakkında da halkımız için çok ayrıntısına iner. Biz ana hatlarıyla özetlemeye çalışalım.

Kurban, İmamımız Ebû Hanîfe’ye göre vaciptir; kesen kimse bu emri yerine getirir, ahirette mükâfatını görür, kesmeyen de -Rabbim sorarsa- hesabını verir.

İmamımıza göre kişi, Kurban Bayramı günleri, elinde zekât verecek miktarda bir mala sahip olursa kurban ona vacip olur. Aksi takdirde vacip olmaz; bu durumda o kimsenin kestiği kurban nafîle olur. Çünkü usulde farz ve vacip olmayan bir ibadet nafîle diye isimlendirilir. Ama sevap bakımından aralarında fark yoktur. Kurban vacip olmayan kişiler borca girmeden, dara düşmeden kesebiliyorlarsa

kesmelerini tavsiye ederim. Çünkü Sevgili Peygamberimiz (s.a.v), “İmkân bulup da kesmeyen musallamıza yaklaşmasın.” bu yurmuş ve işi kişiye bırakmıştır.

Borçla kurban kesilir mi? Az önce anlattım. Dinimiz, “Borç-harç illâ kes.” demiyor ama kişi “Ben keseceğim.” derse ona da mani olmuyor, haram işliyorsun demiyor. Bizler daha rahat yaşayalım diye nice borçlar, taksit yükleri altına girmiyor muyuz ki...

Peki, Hocam, alacakları dışında kurban için yeterli parası olmayan kimse ne yapması gerekir, kurban kesmesi lazım mıdır, üzerine vacip midir?

Zekât konularından hatırlayacaksınız. Kişinin inkâr edilmeyen alacakları elinde imiş gibi kabul edilir ve zekâtını vermesi lazım gelir. Kurbanda da hüküm aynıdır.

Daha önceki senelerde şartları sağladığı halde bilmeme, unutmama, ihmal gibi sebeplerle kurban kesmeyen kimse ne yapar?

Geçen senelerin kurbanlarını kaza etmek vacip değildir.

Tek başına bir kurban kesmek ile bir kurbana ortak olmak arasında fazilet bakımından fark var mıdır, Hocam? Herhangi birinin tercihi tavsiye olunuyor mu?

Aslında her hayvan bir can taşır, kıyas bir canın bir kişi adına feda edilmesidir. Ancak kıyasa muhalif olarak, büyük baş bir canın birden fazla insan için feda edildiği de sahih rivayetlerde sabittir. Bu rivayetlerde, bunun daha çok Hudeybiye’deki gibi sefer halinde olduğunu görmekteyiz. Her ikisi de caiz olmakla beraber, bir canın bir kişi için kesilmesi daha faziletli olur kanaatindeyim.

Peki, ortak kesimde, herkesin niyetini

* Dr. Öğr. Üyesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi.

bilemediğimizden veya bizim niyetlerimizin karışıklığından dolayı kurbanda bir kusur meydana gelir mi, önemli olan sadece kendi niyetimiz midir?

Ortakların niyetini biz bilemeyiz. Biri si, "Ben taze et yemek için katılıyorum, ibadet niyetim yok." demedikçe kurban günlerinde biz herkesin ibadet niyeti ile ortak olduğunu kabul etmek zorundayız. Biz zâhire bakarız, bâtını Allah bilir.

Muhterem Hocam, son zamanlarda bazı şirket, market aracılığıyla kilo bazlı fiyatlandırmalarla kurban (eti) satışı oluyor; yani şu kadar et şu kadara vs. diye. Bu şekilde kurban olur mu?

Bildiğiniz gibi bir büyük baş hayvan en fazla yedi kişi adına kesilir ve bunlar hem parasını hem de etini eşit şekilde paylaşırlar. Bu gruplamayı kişiler yapabildiği gibi vakıflar, dernekler ve marketler de yapılabilir. Bir sığırın ortakları, "Biz yirmişer kilo et isteriz, gerisi derneğe, vakfa kalsın." diyebilirler. Ama mutlaka bir hayvan, en fazla yedi kişi adına kesilmeli. Bir tonluk bir boğa kesip de bununla 10-15 kişinin kurban ihtiyacını karşılarılarsa bunu kim yaparsa yapsın caiz olmaz. Bu konuda kimin ne yaptığı iyice araştırılmalı; güven vermeyen kurumlardan, kurbanı ticarete dönüştürenlerden uzak durulmalıdır.

Bir de şu yapılıyor: Ortaklar fiyatta aldanmamak için kilo üzerinden pazarlık yapıyor. Hayvan belirleniyor, alınıyor ama fiyatı tespit edilmiyor. Anlaşmaya göre; hayvan kesilecek sakatâtı atılacak, eti ve kemikleri tartılacak, kilosu şu kadar liradan ödeyecekler. Yani mal satın alınıyor ama kaça alındığını ne alan biliyor ne satan. İslam Fıkıhına göre böyle bir alım-satım fasittir. Dolayısıyla kurban fiyatının nizâyâ sebep olacak şekilde belirsiz bırakılması fıkhındaki akit şartlarına uygun değildir.

Diğer taraftan akit esnasında fiyatın belirlenmesinin şart olmasının, makul bir hikmeti de vardır ki bu durum anlaşmazlıkları önler. Mesela;

Hayvandan kaç kilo et çıktığı konusunda ihtilaf çıksa, satıcı müşteriye, "Yalan söylüyorsun." dese anlaşmazlık nasıl çözülecek?

Hayvan, bayram gecesi müşterinin elinde ölse satıcıya ne ödeyecek?

Ayrıca bu durumda müşterinin öncelikli kaygısı ibadet değil, kaç kilo et alacağı ve kaç lira ödeyeceği olacak.

Doğrusu; kurbanlık hayvan kesilmeden önce canı ile, eti-kemiği ile, derisi ve sakatâtı ile satıcının mülkiyetinden tamamen çıkmalı ve müşterinin mülkiyetine ve sorumluluğuna girmeli, fiyatı belli olmalı, o da her yönü ile kendi malı olarak kurban kesmelidir. Bu, ihlas ve takvaya daha yakın bir kurban alım-satımı olur.

Hocam, seferî kimsenin kurbanı hakkındaki ahkâma da temas edebilir misiniz?

Bu hususta kafa karışıklığına sebep olan çok fetvalar dolaşiyor. Bildiğim kadar doğrusunu anlatmaya çalışayım:

Sefer halinde olan insana Ramazan'da oruç tutmama ruhsatı verildiği gibi kurban kesmeme ruhsatı da verilmiştir. Ancak nasıl ki seferî kişi oruç tutsa tuttuğu oruç nafile değil farz olan Ramazan orucu yerine geçerse, kurban keserse kurbanı da nafile değil vacip kurban yerine geçer ve aynı sevabı alır. Çünkü sefer hali ibadetin hükmünü değiştirmez, farz farz olarak, vacip vacip olarak kalır; ancak edasında bazı ruh-satlar tanınmış olur. Dolayısıyla sırf kurban kesmek için memleketine giden ve seferî sayılan insanın orada kestiği kurban vacip kurban olur. Bayram günleri bitme-

den asıl ikamet yerine dönerse bir daha kesmesi gerekmez.

Şoklama ile kurban kesimi caiz midir, Hocam?

Ben bunun caiz olacağını düşünüyordum. Bir defasında müftülük, kurban öncesi, kasapları bilgilendirme kursu düzenledi. Orada ben de bir şeyler anlattım. Bu konu gündeme geldi. Ben de, “Hayvan şoktan dolayı ölmeden önce usûlüne uygun şekilde boğazlanırsa caiz olur.” dedim. Kursa katılan bir veteriner itiraz etti; “Şok, hayvanın kalp atışlarını çok yavaşlatır, kesseniz bile o kalp, kanı kuvvetli bir şekilde dışarı atamaz, kanın bir kısmı ette kalır.” dedi. Hak verdim. Çünkü eti murdar yapan şeylerden bir tanesi de kanın dışarı akmamasıdır. Ondan sonra, hayvanın şoklanması konusunda kanaatimi değiştirdim. Hayvanın haklanamaması gibi zorunlu hallerin dışında şoklama yolunu kullanmamak lazım. Kullanıldığı zaman da vakit geçirmeden, yani sırf şoktan dolayı ölecek hale gelmeden kesilmesi gerekir. Yoksa acaba şoktan dolayı mı öldü şüphesi olur.

Hocam son olarak; Peygamber Efendimiz, peygamberler, sahâbe-i kirâm vs. gibi vefat etmiş kimseler adına niyet edilerek kurban kesilebilir mi? Bu gibi bir niyetle insanlardan para toplayanlar hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Rasûlullah’ın (s.a.v), kurban keserken, “Muhammed, ailesi ve ümmeti adına...” dediği sahih rivayetlerde vardır.

Ayrıca Hz. Ali’den, “Rasûlullah (s.a.v) bana, kendisi adına da kurban kesmemi vasiyet etti, ondan dolayı iki kurban kesirim.” dediği hadis kaynaklarında yer alır. Bu rivayetler başkası adına kurban kesilebileceğini gösteriyor.

Bizim ilmihal kitaplarımızda da “Kişi ölmüş anası-babası adına kurban kesip sevabını bağışlayabilir.” gibi hükümler vardır. Ancak başta ashâb-ı kirâm olmak üzere bu ümmet arasında Rasûlullah adına kurban kesme gibi bir amel, nadiren görülmüş olsa da genel kabul görmemiştir. Bu çok faziletli bir amel olsaydı bunu herkesten önce imkânı olan hemen bütün ashâb-ı kirâm yapardı. Buna rağmen kişi kendi malından “Rasûlullah adına bir kurban keseyim fakir-fukaraya dağıtayım.” derse sadaka sevabı alır. Ama en doğrusu, eslafımızın açmadığı bu kapıyı çok zorlamaktır. Bu, özellikle günümüzde bazılarının yaptığı gibi, Peygamberimiz’e kurban keseceğiz, diye para toplamaya yol açarsa bunun hükmü olsa olsa bid’at olur.

Muhterem Hocam bize vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederiz. Allah razı olsun. ■

Cuma ve Kurban Bayramı*

ABDURRAHMAN ŞEREF GÜZELYAZICI
rahmetullâhi aleyh

Bayramınız mübarek olsun. Hat: Davut Bektas

Allahımıza hamd u senâlar olsun ki Kurban Bayramı ile Cuma Bayramını bir günde toplamış ve bizi çifte bayram yapmak bahtiyarlığına erdirmiştir. Esasen bayramlar, afv u kerem, lûtf u gufran mevsimleridir. Hakkın rızası gölgesinde ve iman neşeleri içinde geçen her gün -iman mantığına göre- hakiki birer bayramdır.

Bayram ki gönüllerden keder bulutlarını temizleyen ve içimizi berrak bir yaz semasına çeviren, omuzlardan fânîlik ağırlığını indiren mübarek bir tecellidir; onun tahaffüfü iman cazibesine bağlıdır. Hidayet nuruna, iman lezzetine eremeyen hayat öksüzlerinin bayram günlerinde tüllenen meserret cümbüşlerinden ne haberleri olabilir?

Kalplerde iman güneşi doğmadıkça, içimizde ilâhî ahlâkin baharı açılmadıkça, azalarımızdan âmâl-i sâliha nurları yayılmadıkça dünya ve ahiret saadeti ele geçmez.

Hakka aykırılık, fazilete düşmanlık, hayatın gayeli ciddi akışları karşısında hesapsızlık ve perişanlık içinde akan fânî günler ebedî istikbalin ateşin azap ufuklarını açacaktır. Türlü imtihanların cereyan ettiği bu fânî âlemde huzur ve sükûn içinde yaşamak, ölümsüzlüğün sırrına ermek, gerçekler baharının saadeti kazanmak ancak iman ve âmâl-i sâlihaya teslim olmakla mümkündür.

Evet, bugün iman zevk u sefaları içinde yaşayanlar, yarın, altlarından ırmaklar akan nimet cennetlerinde tam bir kudsiyet havası içinde ince tesbih ve tenzih lisanıyla Allah'a karşı hitaplarda ve münacatlarda bulunacaklar; mü'minler yekdiğerini saf bir muhabbetle selamlayacaklardır.

Cennet ehlinin son sözleri, her saadeti ihtiva ve ifade eden, "Elhamdülillâhi

Rabbi'l-âlemîn" olacaktır. Yarın, saadet ifadesi bulunan "Elhamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn"i çekebilmek için bugünden ilâhî terbiyeye girmek icap ediyor.

Müslümanlık edepten ibarettir.

Efendimiz (s.a.v) Hazretleri, "**Yarım hurma ile olsa dahi cehennemden kaçınız.**" buyurmakla en aşağı dereceden, her türlü iyiliğe davet buyurmuştur. "**Eğer buna da gücünüz yetmezse güzel bir kelime ile gönülleri hoş etmeye bakınız.**" emrini veriyorlar.

Evet, bugün Mekke'nin bir nahiyesi olan Mina'da, milyonları aşan fedakâr bir iman ordusu yerleşmiş bulunuyor. Ellerindeki küçük taşlarla şeytan mahallerini bombardıman ediyorlar; âdemiyet düşmanı olan şeytanlardan intikam alıyorlar.

Bugün, Mekke ve civarı, yeryüzünün bağrında ilâhî aşk ile yanan bir iman buhurdanı gibi tütmektedir.

O maneviyat merkezinden esen tevhid havasıyla gönüllerimiz cennet baharını yaşamaktadır.

Duyduğumuz zevk u sefalara, oraların ulvî rüzgârlarındandır. Kalpleriniz, iman ışıklarından hâli kalsın. Birbirinize iman bağlarıyla bağlanınız!

İman kardeşliği içinde bayramın ince neşelerini, derinden gelen kudsî kokularını duymaya çalışınız!..

Bu fânî bayramlardan ilham alarak yarın huzur-ı İlâhiye çıkma bayramını hırdan çıkarmayınız!..

Allah, hepimizi iman, Kur'an bayramlarıyla pürnür etsin; millet ve memleketimizi ve bütün mü'minleri bayram gölgesi altında daimî kılsın!.. ■

* Abdurrahman Şeref Güzelyazıcı, *Fatih Minberinden Mü'minlere Hutbeler*, Kalem Yayınevi, İstanbul 2010, s.525.

Kurbana Dair...
**İLÂHÎ ZİYAFET
GÜNLERİ**

SÜLEYMAN RAMAZANOĞLU

Mülâkat
AHMET ER

Allâhu Ekber (Allah en büyüktür!) Hat. Mustafa Parıldar.

Muhterem Hocam, kurban bayramına yaklaşıyoruz; bu münasebetle kurban kesenlerin, vekâlet yolu ile kestirenlerin dikkat etmesi gereken hususlardan bahsedebilir misiniz?

Elhamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ Rasûlinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ecmaîn.

Kurban, şeâir-i İslam'dandır yani İslam'ın dışı yansıyan görüntülerinden bir tanesi de kurban kesmektir. Nasıl ki ezan, şeâir-i İslam'dan ise kurban da onun gibi İslam'ın dışı yansıyan ve görülen yönlerinden bir tanesidir.

Hanefî mezhebimize göre kurban kesmek vaciptir. Diğer mezheplerde sünnettir fakat müekked sünnettir. Yine Hanefî mezhebimizde Kurban Bayramının namazını kılmak da vaciptir. Her ikisi de Kevser Sûresi'ne dayandırılmaktadır. Kevser Sûresi'nde Allah Teâlâ, (فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ) “Rabbin(in rızası) için namaz kıl ve kurban kes.” buyuruyor.

Usûl bakımından bir kaide vardır; bir şeyin sübûtu kat'î ve delaleti de kat'î olursa o, farz hükmünde olur. Sübûtu kat'î fakat delaleti zannî olursa o da vacip sayılır. Az önce zikrettiğimiz âyet-i kerîmedeki (فَصَلِّ) “Namaz kıl.” ifadesinin sübûtu kat'îdir. Ama bunun Kurban Bayramı namazı olduğu âyet-i kerîmede belirtilmiyor, buna (وَانْحَرْ) “kurban kes” ifadesi delalet ediyor; dolayısıyla delaleti kat'î olmadığı için bayram namazı farz değil vacip hükmündedir.

Bayram namazının delaleti kat'î olmadığı için vacip olduğu gibi (وَانْحَرْ) emr-i ilâhîsinin, (فَصَلِّ) ifadesinden dolayı Kurban Bayramı günü olacağı anlaşılıyor. Dolayısıyla “Kurban kes”menin de sübûtu kat'îdir; bu, ayet ile sabittir fakat delaleti kat'î değil zannîdir. Delaleti zannî olduğu

için (وَانْحَرْ) ifadesinden de kurban kesmek anlaşılmaktadır, dolayısıyla o da vaciptir. Her ikisi de yani hem bayram günü bayram namazı kılmak hem de kurban kesmek vaciptir. Kurbanın, Rasûlullah'ın (s.a.v) Medine-i Münevvere'ye hicretlerinin ikinci senesinde meşrû kılındığı ifade edilmektedir.

Kurbanda asıl olan kişinin kendisinin asaleten kesmesidir. İster asaleten olsun isterse vekâleten olsun kurban keserken üç şey dikkate alınır; kurbanlık, kurbanı kesen kişi ve kesme şekli. Bu üç şeye dikkat edilir yani.

Kurban kesen kişinin Müslüman ve mümeyyiz olması lâzımdır. Yani temyiz çağında olmayan bir kimsenin kurban kesmesi caiz değildir; başkası ona vekâleten keser ancak kendisi kesemez. Bunlarla birlikte kurban kesecek kişinin, hafızasını kaybetmemiş olması gerekir yani ne söylediğini bilmesi lazımdır. Aynı zamanda, keserken Allah'ın adını zikretmesi lazımdır, sadece Allah'ın adını zikrederek kesmesi gerekiyor. Kurban kesen kimse için bunlar olmazsa olmazlardır.

Bunların yanında, kesen kişi için bir de müstehap olanlar vardır; hayvanı kibleye karşı yatırmak, hayvana hiçbir şekilde eziyet etmemek, bıçağı hayvanın görmeyeceği yerde bileyerek hazır hale getirmek, keserken de rıfk ve yumuşaklıkla, keskin bıçakla besmele çekerek kesmek. Besmele olmazsa olmaz, çünkü âyet-i kerîmede (وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ...) “Allah'ın adı zikredilmeden kesilenlerden yemeyin.” buyuruluyor. Allah'ın adını zikretmeden kesmek fasıklıktır, Allah'ın adı zikredilmeden kesileni yemek de fasıklıktır. Dolayısıyla besmele olmazsa olmazdır. Besmelenin peşinden tekbir getirmek de

1 En'âm, 6/121.

müstehaptır veya sünnettir. “Bismillah” dedikten sonra “Allahu Ekber” diyerek kesmek en güzel, en doğru olandır. Yani “Bismillahi Allahu Ekber” der, o şekilde keser. Zira Rasûlullah (s.a.v) Efendimiz de öyle yapmıştır. Rasûlullah (s.a.v), “Bismillahi Allahu Ekber” deyip,

(اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنْ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَمِنْ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ)

“Allahım! Bu kurbanı Muhammed’den, Muhammed’in ailesinden, ümmet-i Muhammed’den (kurban kesmeyenlerin yerine de) kabul eyle.” diye dua buyurduktan sonra kurbanı kesiyordu. Bizlere böyle nakledilmiştir.

Dolayısıyla biz kendimiz keserken, en azından, şöyle diyelim;

(اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنْ فُلَانٍ وَآلِ فُلَانٍ)

“Allahım! Bunu filandan ve filanın ailesinden kabul eyle.” Çünkü kurbanlar aile bütünlüğü içinde kesilir. Sadece bir kişiye mahsus değil, aileyi kapsayan bir ibadettir. Şayet ailede ikinci bir zengin varsa o da kesecektir ama bir kişi kesecekse o, hem kendisi adına hem de ailesi adına keser.

Kurbanda önemli olan kan akıtmaktır, yani kesmektir. Kestikten sonraki bölüm bağlayıcı değildir. Bağlayıcı değil derken şunu kastediyoruz; ilk dönemde kurbanlar kesildiğinde Rasûlullah (s.a.v), Medineliler’e hitap ediyor: “Ey Medineliler! Üç günden sonraya et bırakmayacaksınız.” Yani üç gün içerisinde kurban etini tüketeceksiniz; yiyerek veya vererek üç günden fazla evinizde kurban eti bulundurmuyacaksınız, diye hitap etti. Tabi sonradan bazı mazeretler dile getirildi; “Ya Rasûlallah! Ailemiz kalabalık, ete ihtiyacımız oluyor. Saklasak nasıl olur?” vs. şeklinde. Şunu da ilave edelim, Efendimiz’in (s.a.v) üç günle kayıtlamasının en önemli hikmeti, Müslümanların tamamına bir bayram ziyafeti genişliği olsun diyeydi. İlk dönemde

Müslümanlar daha çok fakirdi. Sonradan insanların maddî imkânları genişledi. Gelen mazeret bildirimleri üzerine de Rasûlullah Efendimiz şöyle buyurdu; “Ben sizi kurban etlerini üç günden fazla saklamaktan nehyetmişim. Dikkat ediniz, bundan sonra hem yiyiniz hem dağıtınız hem de sonraya ayırınız.” Nasıl biliyorsanız öyle yapın yani. Dolayısıyla kurban etini, müstehap olan, üçe ayırmaktır. Üçte birini kendi ailesine, üçte birini fakirlere, üçte birini eşe dosta, misafirlerine. Kestikten sonra hepsini derin dondurucuya koysa, kendi ailesi için tutsa bunda da bir sakınca yoktur, bundan dolayı kurbanı bir eksiklik gelmez. “Udhiyye” yani Kurban Bayramında kestiğimiz kurbanda asıl olan, kan akıtmaktır; yani Allah rızası için kurban kesmektir. Kestikten sonrası kişinin kendine kalmıştır, dilediği gibi ondan tasarrufta bulunabilir. Ama günümüzde de mutlaka muhtaç aileler vardır, dolayısıyla müstehap olana riayet edilerek kurbanı üçe ayırmak iyi olur. Bu, Rasûlullah’ın (s.a.v) hem uygulamasına hem de tavsiyesine uygun olur. Bunlar da kurban kesen ile alâkalıdır.

Biraz da kurbanlık ile alâkalı meselelerden bahsedelim: Rasûlullah (s.a.v) “Sakin “müsinne” olandan başkasını kesmeyin.” buyuruyor. Müsinne hangisidir; devede beş yaşını doldurup altı yaşına giren, inekte iki yaşını doldurup üç yaşına giren, koyun ve keçide bir yaşını doldurup iki yaşına girendir. Bunlardan başkasının kesilmesini yasaklıyor Efendimiz (s.a.v). Sadece koyunu istisna ediyor; koyun, eğer altı ayını doldurduysa ve cüsse bakımından da sürüdeki yetişkin olan koyunlardan farklı değilse kurban olur. Bu sadece koyun için böyledir, mesela keçi olmaz.

Dediğimiz gibi, kurbanlıkta aranan özelliklerden bir tanesi hayvanın müsinne

olmasıdır. Yani yaş haddini doldurmuş olacaktır ve bu yaş haddi de miladî takvime göre değil hicrî takvime göre hesaplanmalıdır. Mesela miladî takvime göre bir hayvanın iki yaşını doldurmasına on gün on beş gün kalmışsa hicrî takvime göre iki yaşını doldurmuş sayılır. Çünkü iki takvim arasında yaklaşık yirmi gün fark vardır, dolayısıyla miladî takvime göre eksik olsa dahi hicrî takvime göre doldurmuş sayılır, o hayvandan kurban olur. Ama hicrî takvime göre iki seneden bir gün dahi eksik olsa, olmaz.

Kurbanlık hayvanla ilgili başka bir husus; hayvan, kusurlu olmayacaktır. Rasûlullah Efendimiz (s.a.v) hayvanlarla alakalı dört tane kusur sayıyor, bunlardan bir tanesi varsa onu kurban olarak kesmeyin, buyuruyor. Bir gözü kör olanı kurban olarak kesmeyin buyuruyor Efendimiz (s.a.v). Bir gözü kör olan kesilmezse iki gözü kör olan hayli hayli kesilmez, demektir. Yani asgarisinden alınıyor. İkinci olarak total olan ve topallaması açıkça belli olan hayvan zikrediliyor hadîs-i şerîfte. Bu hayvan da kurban olmaz. Total hayvan kurban olmazsa ayağı kesik olsa kurban olur mu hiç; olmaz. Hayvanın kulağının kesik olması ve çok zayıf yani kesim yerine gidecek kadar gücü olmaması da hayvanın kurban olarak kesilmesine mani durumlardandır. Bunlara dikkat edilmesi lazım; hayvanın sağlam ve sağlıklı olmasına dikkat etmek lazım.

Bu saydıklarımız dışında hayvanlarda aranan şartlardan biri de hayvanın, “behîmetü’l-en‘âm” diye, Kur‘ân-ı Kerîm’de zikredilen hayvanlardan olmasıdır. Bunlar deve, sığır, camız, koyun ve keçidir. Bunların dışındaki eti yenen hayvanlardan hiçbirisi kurban olmaz. Ceylan, geyik vs. ne aklınıza gelirse gelsin kurban olmazlar.

Bir deve veya bir inek tek bir kişi tarafından da kesilebilir, ortaklaşa da kesilebilir. Ortaklaşa en fazla yedi kişi olması caizdir, yediden fazla olmaz. Yedi kişiden fazla olmamak kaydıyla ortaklaşa bir kurban kesilebilir. Deve veya inek çok besili olsa sekiz kişi ortak olabilir mi; olamaz. Deve veya ineği en fazla yedi kişi kesebilir ama yedi kişi bulunmadıysa altı kişi veya beş kişi veya dört kişi üç kişi iki kişi veya tek kişi de kesebilir.

Ama bunda da dikkat edilmesi gereken bir husus var; ortakların hepsinin Müslüman olması lazımdır. Gayr-i Müslim bir kişi ortak olursa hepsinin kurbanını bozar, kurban olmaktan çıkarır. Yine mesela, hepsi Müslüman ama içlerinden biri, “Kurbanımı filan yere verdim, başışladım fakat ben etlik olarak ortak olayım sizin kurbanınıza.” derse o kurban olmaz. Yani yedi kişiden bir tanesi kâfir olsa veya bir tanesi et niyetiyle ortak olsa yedisinin kurbanı da olmaz diyor, kitaplarımız. Yedi kişi veya daha az kişi olsun, fark etmez, ortak bulunduğu takdirde mutlaka ortakların hepsinin Müslüman olması ve sadece kurban kesme niyeti taşınması gerekir, niyetlerinde et veya başka bir şey olmayacaktır.

Buraya kadar saydıklarımız, asaletinde olması gereken şeylerdir. Asalette olması gereken bu hususlar vekâlette de aynen geçerlidir. Vekâleten kurban kesmek caizdir ama vekâleten kesen kişi de asaleten kesen kişi gibi aynen bu şartlara dikkat etmesi lazımdır. Yani az önce kurbanlık, kurbanı kesen kişi ve kesme şekliyle alakalı zikrettiğimiz her bir şarta vekil de riayet etmelidir. Hayvan seçerken; kusursuz olmasına, yaşının uygun olmasına, behîmetü’l-en‘âm dediğimiz hayvanlardan olmasına dikkat etmesi gereklidir. Kurban sahibi kimse Müslümandır, kesiyor, tamam, ama başkasına kestirecekse veya vekili başkası-

na kestiriyorsa kesen kişi de Müslüman olmalıdır. Yani aslın dikkat etmesi gereken şeylere vekilin de aynen dikkat etmesi gerekir.

Aynı şekilde vekâleten kesen kimse de hayvana yumuşak muamelede bulunmalı, bıçağı hayvanın görmediği bir yerde bilemeye, hayvanı keserken besmeleyle kesmeye, zikirle yatırıp kesmeye dikkat etmelidir.

Kurbanlarda ve diğer kesimlerde genel bir şey daha söylemek istiyorum. Çok önemli! Birçokları bunu yanlış uyguluyor, yanlış biliyor: Boyun kemiğinin içindeki sinir sistemi ana hatta bazıları can damarı diyor ve onu kesiyor. Hem kurban için hem de et için kesilen hayvanları keserken dikkat edilmesi gereken en mühim hususlardan bir tanesi burasıdır. Dikkat edin! Hayvanın dört noktası kesilir, bundan fazlasına gidilmez. Fazlası hayvana ekstra bir zahmettir, acı vermektir. Onun için bu dört tanesinin ilerisine gidilmez. Bundan eksik olması da doğru değil. Bunlardan ilki yemek borusu, ikincisi nefes borusu, üç ve dördüncüsü nefes ve yemek borusunda bulunan sağ ve sol iki ana damar, kan damarı yani. Bunlar kesildikten sonra hayvanı bırakmak lazım canı çıkıncaya kadar. Canı çıkmadan yüzmek de doğru değildir. Canının çıkmasını beklemek lazım, ondan sonra yüzmeye başlanır.

Bu dördünü kestikten sonra bazı kesiciler bilmediği için hayvanı zorluyorlar; omurgasının içinden geçen ve beyne giden sinir ana sistemini, can damarı diye kesmeye uğraşıyorlar. Fıkıh kitaplarımızda bunu kesmenin mekruh olduğu söylenmektedir. Zâbih, yani kesen kişinin kurban için de olsa et için de olsa hayvanı keserken buna dikkat etmesi lazım. Sinir sistemi vücutta en geç ölen sistemdir. Do-

kunduğunuz zaman hayvan tepiniyor, çünkü canı çıkmamış, yaşıyor demektir, yoksa o, can damarı olduğu için değildir. Sinir sistemidir, duyarlılığını hala koruyor demektir. Ona dokunup da hayvana ekstra eziyet vermemek gerekiyor. Bu şartlar dâhilinde kurbanı kesmesi asıldır, önemlidir.

Hocam az önce ortaklardan biri et niyetinde olursa, diğer hepsinin niyeti sahih olsa da kurbanın sahih olmayacağını ifade buyurdunuz. Et niyetiyle değil de akîka veya adak niyetiyle ortak olma hususunda ne buyurursunuz?

Olabilir ama onları da dâhil etmemek daha iyi olur. Yani Kurban Bayramı'nda kesilenin sadece udhiyye kurbanı olması tercih edilir. Adak olsun, akîka olsun, şükür kurbanı olsun bunları ayrıca müstakil kesmek daha uygun olur.

Vekâlet ile kesimden de bahsettiniz az önce, bu mesele üzerinden sorularımıza devam edelim Hocam. Birine vekâlet vermek için kullanılması gereken belli ifadeler var mıdır? “Seni vekil tayin ettim.” gibi ifadeler yeterli olur mu?

Yeterli olur. Az önce de dediğimiz gibi vekil olan kişi, bu sorumluluğunun bilinci içerisinde, bunu şartlarına uygun bir şekilde kesmesi gerekir. Yani aslın dikkat etmesi gereken her şeye vekil de dikkat edecektir.

Bu sorunuzun muhtevasında birkaç hususu daha hatırlatalım: Vekil, mutlaka hangi kurbanı kimin adına kestğini belirlemelidir. Bu türden karışıklıklar hacda da oluyor. Büyük teşkilatlar, organize topluluklar beş bin tane on bin tane kurban topluyor hacılardan. İslam Bankasına yatırıyor parayı, her biri için bir kupon alıyor, beş bin tane kurbanlık için para yatırırsa beş bin tane kupon alıyor. Sonra kasabı

vekil tayin ediyor ama kasap hangi kurbanın kime ait olduğunu bilmiyor. Bu, doğru değildir. Vekil asılın adına kurban kesiyor; asılın kim olduğunu bilmesi, söylemesi gerekir. Yani “Ben bu kurbanı filancanın yerine kesiyorum.” demelidir.

Mesela biz de vekâleten kurban kesiyoruz. Organize yaptığımız hacılar için liste hazırlıyoruz. Farz edin ki yüz kişi var, yüz kişilik liste yapıyoruz. Kurbanlıkları satın aldıktan sonra mutlaka bu listeye birlikte bir kişi gönderiyoruz. Bu giden kimse mesela, “Ahmet oğlu Mehmet’in kurbanı” diyerek okuyor, kasap ise “Bismillahi Allahu Ekber” diyerek kesiyor. Kesimler bu şekilde devam ediyor. Yani kurbanın kime ait olduğu kesmeden önce ve kesilirken belirli olmalıdır. Buna da dikkat edilmesi gerekiyor. Toptan beş-altı bin tane kurban götür, teslim eyle, kasap gelsin, kesin; böyle olmaz. Kurban sahibi adına kesilmesi lazımdır; kurbanı kesilen her bir kimse ismen zikredilmelidir.

Ortak kesilen kurbanlarda da vekil olarak kesen kimse hissedarların isimlerini tek tek söylemesi gerekir mi?

Tabi sonuçta hissedarlarının adına kesiliyor, kimin olduğu belli olması lazım. Bir inek kesiliyorsa kaç tane ortağı varsa bilinmelidir. Şu inekte, şu şu ortaklar mevcuttur diye bilinmesi, öyle kesilmesi gerekir.

Vekâlet alan kimsenin, vekâleti aldığına dair “Aldım, kabul ettim...” gibi herhangi bir ifade kullanması gerekir mi?

Şart değil. Yani o işe kendini hazırlamışsa, kabul ettim manasındadır zaten bu. Ama söylese tabi iyi olur “Sizin vekâletinizle ben kurbanınızı kesmeyi kabul ettim.” diye. Ama zaten kendisi o işe hazır durumdadır. Demese de bir sakıncası olmaz.

Kurban, vekâlet vermeden önce kesilirse Hocam...?

Bu, doğru bir uygulama değildir. Ama bir şey söyleyeyim bakın, direkt bununla alakalı değil ama dikkat edilmesi gereken mühim bir mevzu, zikretmekte fayda var:

Rasûlullah (s.a.v) Efendimiz, kurbanların Kurban Bayramı namazından sonra kesilmesi gerektiğini ifade ediyor. Birisinin namaz kılmadan kestiğini gördü ve ona tekrar kesmesini emretti ve açıklamasında da şöyle buyurdu: “Kim Kurban Bayramı namazı kıldıktan sonra kurbanını keserse o, “nüsük”tür, yani kurban ibadettir. Kim Kurban Bayramı namazı kılınmadan kurban kesti ise o, ettir, kurban değildir.”

Dolayısıyla şartlara uymak lazım, ne ise ona uymak lazım. Eğer bir kişi kurbanlığını satın almış, ahırına koymuş ama başkası gelip onun kurbanını kesmişse o kimse gasp etmiş sayılır. Fakat “Ben bunu kurbanlık olarak aldım, bunu kendim veya birisi kesecektir.” şeklinde söyler de aileden veya yakınlarından herhangi biri gelip keserse bunda bir sakınca yoktur. Veya sahibi hayvanını bir kimseye bıraksa, o kimse de sahibinin izni (vekâleti) olmaksızın, bayram günü, sahibi adına kesse bunu ödemesi gerekmez, sahibinden kurban yükümlülüğü düşer. Çünkü buna delâlet yoluyla izin vardır. Fakat aslanan, başkasına kestirecekse de namazdan sonra kişinin kendi hayvanının başında bulunmasıdır

Rasûlullah Efendimiz (s.a.v), Hazreti Fâtıma Validemize (r.anhâ) hitaben, “Ey Fâtıma! Git, kurbanlığının başında dur. Kurbanın kanı yere damlamadan önce Allah’ın rızasına kavuşur sen de orada hazır bulun.” buyurmuştur. Dolayısıyla kesilirken mümkünse orada hazır bulunması, mümkün değilse vekâlet vermesi lazımdır.

Hocam, şimdi kurbanlıklar için kesim yerleri var. Muhtelif vakıflar, kurumlar, şirketler yapıyor bu işi. Sahipleri sadece vekâleti veriyor, hiçbir işe karışmadan, sadece etlerini alıp evlerine geliyorlar. Hatta gidip alma zahmetinde bile bulunmadan, kurbanın evlere teslim edildiği de oluyor. Bu durum hakkında ne buyursunuz; kurbanın hikmetine, ruhuna uygun mudur? Zamanla bunun sebep olacağı başka durumlardan da söz edebilir miyiz?

İmkânlar el verdiği ölçüde kişi ya kendisi kesmeli ya da vekâleten başkasına kestirecekse de yine kurbanının başında bulunmalıdır.

Yeri gelmişken vekâlet ile kesimlerle alakalı fıkıh kitaplarımızda geçen bir ayrıntıyı da zikrederim: Kasabın yani kurbanı kesen kimsenin ücreti kurban etinden verilmez, bunun dışında bir şey verilir ücret için. Kurban etinden ücret olarak vermek doğru değildir. Kişi kurbanını alır, kestirir, kasabın ücretini önceden vermişse verir, etini alır götürür. Günümüzde şöyle yapanlar da çok: En başta pazarlık yapılırken her şeyi kesiciye veya kesici firmaya ait olarak söyleniyor; yani kurbanı kesme, temizleme, parçalama ve teslim etme. Farazi olarak söylüyorum, bu şekilde bin liraya anlaşıyorlar; ama bütün giderler bu fiyata dâhil. Eğer etin bütünü geriye gelecekse, birinci dediğimiz olmadığı takdirde, bu da olabilir.

Sizin bu sorunuzla bağlantılı olarak başta söylediğimiz şeye ben biraz açıklık getirmek istiyorum: Demıştim ki; kurban, şeâir-i İslâm'dandır. Yani bir yerde İslâm'ın var olduğunun dışı yansıyan görüntüsüdür, ezan gibi... Bundan dolayı, biz Avrupa'da biliyorsunuz uzun yıllar kaldık, şöyle diyorduk: "Eğer ailede bir tane

kurban kesecekseniz bunu bağışlamayın, hayır kuruluşlarına vermeyin; bunu kesin, eve getirin, çocuklarınız ve aileniz, o günün Kurban Bayramı olduğunu hissetsin ve Kurban Bayramının şiarı olan kurbanı kestiğinizi herkes görsün, bilsin. Ondan sonra taksim edin; komşunuza, akrababanıza, varsa fakirlere dağıtın. Ama her ailede bir kurban mutlaka kesilsin." Birden fazla kurban kesilecekse o zaman ikincisi filan yere gönderilebilir, olabilir, vekâlet verilebilir. Ama ifade ettiğimiz gibi imkânı olan her ev bir kurban kessin; bu, kurban şiarını sürdürmek, o ailede çocukların da görerek bunun bilincine varmasını sağlamak için çok mühimdir.

Yine tekrar edelim; kişinin mümkünse kurbanını kendi bahçesinde yahut komşunun bahçesinde kendi kesmesi veya gidebileceği mesafede ise bizzat kendisi gidip başında bulunacağı şekilde kurbanı kestirip etine sahip olması gerekir. Ama bunlar mümkün değilse, bilhassa bu sene virüsten dolayı insanların bazı çekinceleri var, bu yüzden dikkat edilmesi gerekiyor, belli firmalara kestiriyorsa, bunda da asalet uygun bir şekilde kesmek kaydıyla eti kesip getirmelerinde cevaz bakımından sakınca yoktur.

Bir de kurbanın, biliyorsunuz, üç gün içerisinde kesilmesi lazım; ilk üç gün, üçüncü gün güneş batıncaya kadar. Bir kişi kurbanlığını aldı diyelim, ama bir mazere ti oldu ve kesemedi ise dördüncü gün kesemez. O zaman onu canlı bir şekilde sadaka olarak verir. Veya kurban kesecek kimse, mazereti çıkmış, ilk üç gün kurbanlık satın almamış ve kesememişse onu para olarak fakirlere dağıtır. Ama bunları baştan yapamaz; yani Kurban Bayramında kesim günleri içerisinde, ne kurbanlığı canlı olarak verebilir/sadaka olarak verebilir ne de parasını dağıtabilir. Günleri geç-

mediği takdirde mutlaka kesmek gerekir. Günü geçtikten sonraya kalırsa, o zaman eğer satın alınmışsa canlı olarak verilir; eğer satın alınmamışsa parası sadaka olarak fakirlere dağıtılır. Bu hususa da dikkat edilmeli.

Hocam az önce bahsi geçti; bazı kimse-ler kurbanını kendi kesmeyip yardım kuruluşlarına, derneklere, vakıflara veriyorlar/bağışlıyorlar. Bu mesele üzerinde biraz daha durabilir miyiz? Kişinin kendi kesmesi, kendi yemesi, sizin de ifade ettiğiniz gibi evine getirmesi, çocuklarının bunu görmesi, hem muhtaç durumda olan yakın akraba, konu komşusuna kendi dağıtması daha uygun değil midir? Ayrıca yurtdışına gönderilen kurbanları bu bağlamda nasıl değerlendirirsiniz?

Evet, yine biraz önceki söylediklerimizle bağlantı kuralım. Kurban yurtdışına gönderilebilir, bağışlanabilir, hayır kurumları üstlendiği görevleri aslına uygun bir şekilde yaptığı takdirde sakıncası yoktur. Ama yurtiçinde veya yurtdışında bu şîârî yerine getirme imkânı olanların en az bir tane kurbanı evlerinde, hane halkı için kes(tir)mesi daha uygundur. Ailenin bunu görmesi, çevrenin buna şahit olması mühimdir.

Rasûlullah'ın (s.a.v), Veda Haccı'nda, kurbanlık olarak yüz tane deve sürdüğü yani götürdüğü rivayet ediliyor. Mina'da şeytani taşladıktan sonra bu yüz kurbanın altmış üçünü kendi eliyle kestiği sonra bıçağı başkasına verdiği, Hz. Ali olabilir, yüz deve de kesildikten sonra her kurbandan bir parça alarak kazanlarda pişirttiği ve ondan hem kendisinin hem de ashâb-ı kirâmın yediği, tabiri caizse orada ziyafet verdiği nakledilmektedir sahih kaynaklarda. Dolayısıyla kurban kesen kişinin kestiği kurbandan hem kendisinin hem de aile-

sinin az da olsa yararlanması, sünnet-i Nebvîye uygun olarak, doğru olanıdır ama uzağa gönderdiğinde bunu yapması mümkün değildir. Fakat bir tane evde kesilirse o bir tane buna kâfi gelir. Bunun haricinde kurbanını hayır kurumları ile fakir topluluklara, milletlere göndermek, oradaki Müslümanlara da el uzatma gibi hayırlı bir hizmet olacağından caizdir. Hayır kurumlarına verilen bu kurbanlar asaletе uygun şekilde kesilmelidir. Mesela şöyle olmaz; hayır kurumuna kurbanı para olarak vereyim, o bildiği gibi yapsın... Bu şekilde olmaz. Veya bir hayır kurumu Afrika'ya gitti baktı ki bir köyün halkı çok fakir, evlerinde suları yok; kurban paralarıyla biz buraya su kuyusu açalım, evleri olmayanlara ev yapalım... deseler yine olmaz. Bu işin vekâletini yüklenen kişinin veya kurumun, o kurbanı mutlaka, Kurban Bayramı günü, şartlarına uygun olarak kesmesi gerekir. Canlı olarak tasadduk etmek de caiz değildir, parasını fakirlere dağıtmak da caiz değildir. O paralarla mutlaka kurban kesilmeli, kesildikten sonra da fakirlere dağıtılmalıdır.

Muhterem Hocam bize vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederiz. Allah razı olsun.

Âmîn. Allah kolaylıklar ihsan eylesin; her ibadette olduğu gibi kurban ibadetini de aslına uygun, sünnete uygun bir şekilde yapmaya hem bizleri hem de bütün Müslüman kardeşlerimizi muvaffak eylesin. Şimdiden bayramınız mübarek olsun. ■